

‘Dat geloof ik niet. Paneloux is een kamergeleerde. Hij heeft niet genoeg mensen zien sterven en daarom gaat hij uit van een waarheid. Maar de eerste de beste dorpspastoor die zijn parochianen bedient en die de ademhaling van een stervende heeft gehoord, denkt net als ik. Als er ellende op zijn pad komt, wil hij niet eerst de positieve kanten ervan aantonen, maar steekt hij zijn handen uit de mouwen.’

Rieux stond op, zijn gezicht was nu in de schaduw.

‘Genoeg hierover,’ zei hij, ‘want u wilt blijkbaar niet antwoorden.’

Tarrou, bewegingloos in zijn stoel, glimlachte.

‘Mag ik met een wedervraag antwoorden?’

De dokter glimlachte op zijn beurt.

‘U doet graag geheimzinnig. Toe maar.’

'Goed,' zei Tarrou. 'Waarom offert u zich zo op als u toch niet in God gelooft? Uw antwoord helpt mij misschien bij het mijne.'

Zonder in het licht te komen zei de dokter dat hij al antwoord had gegeven. Als hij in een almachtige God had geloofd, zou hij ophouden mensen te genezen en die zorg aan Hem overlaten. Maar niemand ter wereld geloofde in zo'n God, nee, zelfs Paneloux niet, hoewel die geloofde dat hij erin geloofde. Niemand verliet zich immers volledig op Hem, en hij, Rieux, geloofde althans wat dat betreft op de weg van de waarheid te zitten door te strijden tegen de schepping als zodanig.

'O!' zei Tarrou, 'denkt u zo over uw vak?'

'Min of meer,' antwoordde de dokter. Hij kwam weer in het licht.

Tarrou floot zachtjes en de dokter keek hem aan.

'Ja,' zei hij, 'daar is trots voor nodig, zult u wel denken. Maar ik ben niet trotser dan nodig is, dat verzeker ik u. Ik weet niet wat me te wachten staat of wat er gaat gebeuren als dit allemaal voorbij is. Op het ogenblik zijn er zieken en die moet ik genezen. Naderhand gaan zij nadenken, en ik ook. Maar eerst moeten ze genezen worden. Ik verdedig ze zo goed ik kan, dat is alles.'

'Tegen wie?'

Rieux draaide zich naar het raam. In de verte zag hij een donkere, massieve strook die vermoedelijk de horizon was. Hij voelde alleen nog maar vermoeidheid en streed tegelijkertijd tegen een onverwacht, onverklaarbaar verlangen om zich wat meer bloot te geven tegenover die merkwaardige man die niettemin als een broer voelde.

'Ik heb geen idee, Tarrou, ik zweer het, ik heb geen

idee. Toen ik dit vak koos deed ik dat in zekere zin op een abstracte manier, omdat ik er behoefte aan had, omdat het een baan was als alle andere, zo'n baan waar jonge mensen naar streven. Misschien ook omdat het extra moeilijk was voor een arbeiderszoon als ik. En toen werd ik geconfronteerd met de dood. Wist u dat er mensen zijn die weigeren dood te gaan? Hebt u ooit een vrouw horen gillen: "Nooit!" op het moment dat ze stierf? Ik wel. En toen realiseerde ik me dat ik er nooit aan zou wennen. Ik was jong en dacht dat ik een afkeer had van de wereldorde zelf. Later ben ik bescheidener geworden. Alleen, mensen zien sterven, daar kan ik nog steeds niet tegen. Meer weet ik niet. Maar eigenlijk...'

LOT

Rieux zweeg en ging weer zitten. Hij had een droge mond.

'Eigenlijk?' zei Tarrou zachtjes.

'Eigenlijk...,' herhaalde de dokter. Hij aarzelde weer en keek Tarrou strak aan. 'Iemand als u moet zoiets kunnen begrijpen: aangezien de wereldorde bepaald wordt door de dood, is het voor God misschien beter dat er niet in Hem wordt geloofd en dat we uit alle macht strijden tegen de dood zonder op te kijken naar de hemel, waar Hij zwijgt.'

in Avonds 1930 of 1931

'Ja,' bevestigde Tarrou, 'dat begrijp ik! Maar uw overwinningen zijn altijd tijdelijk, dat wel.'

Rieux' gezicht leek te betrekken.

'Altijd, ik weet het. Maar dat is geen reden om de strijd op te geven.'

'Nee, inderdaad niet. Maar ik kan me nu voorstellen wat deze pest voor u moet betekenen.'

'Ja,' zei Rieux. 'Eén voortdurende nederlaag.'

LOT

Tarrou keek de dokter een moment strak aan, stond

daarna op en liep met zware stappen naar de deur. Rieux volgde hem en had hem bijna ingehaald toen zijn bezoeker, schijnbaar kijkend naar zijn voeten, vroeg: 'Hoe komt u aan al die wijsheid, dokter?'

Hij kreeg meteen antwoord: 'Door de armoede.'

Rieux deed de deur van zijn werkkamer open en zei in de gang tegen Tarrou dat hij ook naar beneden ging, want hij moest nog een patiënt in een buitenwijk bezoeken. Tarrou bood aan om mee te gaan en de dokter stemde toe. Aan het eind van de gang kwamen ze mevrouw Rieux tegen. De dokter stelde Tarrou aan haar voor.

'Een vriend,' zei hij.

'Ach!' zei mevrouw Rieux, 'heel prettig kennis met u te maken.'

Toen ze wegliep, draaide Tarrou zich nog een keer naar haar om. Op de overloop drukte Rieux vergeefs op de knop van de tijdschakelaar. De trappen bleven duister. De dokter vroeg zich af of het een gevolg was van een nieuwe bezuinigingsmaatregel, maar daar was niet achter te komen. Al enige tijd ging alles in de huizen en in de stad kapot, misschien gewoon omdat de conciërges en onze stadgenoten in het algemeen nergens meer voor zorgden. Maar de dokter had geen tijd zich daar verder het hoofd over te breken, want achter hem klonk Tarrous stem: 'Nog één opmerking, dokter, ook al vindt u het misschien belachelijk: u hebt volkomen gelijk.'

Rieux haalde in het donker zijn schouders op.

'Ik heb echt geen idee. Maar wat weet u er eigenlijk van?'

'Och,' zei de ander onbewogen, 'ik heb weinig meer te leren.'

De dokter bleef staan en Tarrous voet gleeed van een tree. Hij greep zich vast aan Rieux' schouder.

'Meent u het leven door en door te kennen?' vroeg de dokter.

Dezelfde kalme stem klonk in het donker: 'Ja.'

Toen ze op straat kwamen drong het tot hen door dat het vrij laat moest zijn, misschien al elf uur. Het was stil, op wat geruis en geritsel na. Heel in de verte klonk de bel van een ambulance. Ze stapten in de auto en Rieux startte de motor.

'U moet morgen naar het ziekenhuis komen voor een prik. Maar nog een laatste kanttekening: voordat u aan uw karwei begint, moet u wel beseffen dat u een kans van één op drie hebt om het er levend af te brengen.'

'Die schattingen zijn zinloos, dokter, dat weet u even goed als ik. Honderd jaar geleden heeft een pestepidemie alle inwoners van een Perzische stad gedood behalve uitgerekend de lijkenwasser, die geen moment gestopt was met zijn werk.'

'Hij heeft gewoon zijn kans van één op drie gekregen,' zei Rieux, met plotseling doffere stem. 'Maar daar moeten we alles nog over leren, dat klopt.'

Ze kwamen nu in de buitenwijk. De koplampen schenen door de verlaten straten. Ze stopten, en toen ze voor de auto stonden vroeg Rieux Tarrou of hij mee naar binnen wilde. De ander accepteerde het aanbod. Hun gezichten glansden flauw in de oplichtende hemel. Plotseling lachte Rieux, en er klonk vriendschap in zijn stem toen hij zei: 'Zeg Tarrou, waar doet u het eigenlijk voor?'

'Ik weet het niet. Voor mijn moraal misschien.'

'Wat voor moraal?'

'Begrip.'

Tarrou draaide zich om naar het huis en Rieux zag zijn gezicht pas weer toen ze bij de oude astmaticus waren.